

ASA

ASBÜ Sosyal Arařtırmalar
Dergisi

ASBU Journal of Social Research

[Cilt/Volume: 2, Sayı/Issue: 2,
Kıř/Winter 2024]

Sanatta da Yeni Bir Ankara Kurmak: Yücel Dergisinde Tenkit Yazıları

*Establishing a New Ankara also in Art: Criticism Articles in Yücel
Magazine*

ELVAN YILDIZ

Dr., Millî Eđitim Bakanlığı
elvanedebiyat@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-5145-1894>

Araştırma Makalesi/Research Article

Geliř Tarihi/Received: 05.11.2024

Kabul Tarihi/Accepted: 16.12.2024

Yayım Tarihi/Published: 30.12.2024

Atıf/Citation

Yıldız, E. (2024). Sanatta da yeni bir Ankara kurmak: Yücel Dergisinde tenkit yazıları. *ASA Dergisi*, 2(2), 179-198.

Yıldız, E. (2024). Establishig a new Ankara also in art: Criticism articles in Yücel Magazine. *Journal of ASA*, 2(2), 179-198.

Bu makale iThenticate programıyla taranmıştır.
This article was checked by iThenticate.

Bu makale Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalında Prof. Dr. Şerif Aktaş danışmanlığında Elvan Torun tarafından hazırlanan “Yücel Dergisi ve Dergi Etrafında Gelişen Edebî Faaliyetler” isimli yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

Öz

Türkiye Cumhuriyeti'nin hukuken kuruluşunun tamamlayıcısı olarak çok yönlü bir kurumsal ve sosyo-ekonomik dönüşümü gerekli gören Mustafa Kemal Atatürk, kültürel dönüşümü de bu sürecin önemli bir parçası olarak addetmiş ve bu kültürel dönüşüm için basın gücünden yararlanmışır. Cumhuriyet sonrasında yayın hayatına başlayan birçok gazetenin ve kültür-sanat dergisinin bu kültürel inşa faaliyetinde önemli rol oynadığı görülmüştür. *Yücel* dergisi Kemalizm ve neo-hümanizm diye adlandırılan Türk hümanizmini kendisine rehber edinmiş bir gençlik dergisi olarak yayın hayatına başlamıştır. Bu çalışmada, 1935-1956 yılları arasında toplam 163 sayı çıkan *Yücel* dergisinin ilk otuz üç sayısında yer alan tenkit yazıları, dönemin edebiyat ortamını yansıtmaları bakımından incelenmiştir. İkinci sayıda başlayan ve otuz üçüncü sayıya kadar süren tenkit yazıları bu sayıdan sonra kitap tanıtım yazılarına dönüşmüştür. Behçet Kemal Çağlar, Orhan Burian, Muhtar Kürükcü, Haydar Tolun, Kenan Ergen, M. S. Kepenek tenkit yazılarıyla dönemin edebî atmosferini yansıtmışlardır. İncelenen tenkit yazılarında; Kemalist ideolojiyi yamak maksadıyla yazılan eserlerin yanı sıra Türk edebiyatına yön veren eserlere de yer verildiği görülmüştür. Dergi döneminde bir okul vazifesi görmüş hem acemi hem de usta kalemlere yol göstermiştir. *Yücel*'de yer alan tenkit yazılarında; şiir, roman ve çeviri eserler değerlendirilmiştir. Şiir kitapları üzerine yazılan yazılarda vezin tartışmaları dikkat çekmektedir. Yeni şiir alanında parlayan isim Fazıl Hüsnü Dağlarca *Yücel*'in tenkit yazılarında dikkat çeken bir isimdir. Roman sahasında Sabahattin Ali, Reşat Nuri Güntekin, Halide Edip Adıvar isimleri millî romancılar olarak ön plana çıkar. *Yücel*'de inkılâp edebiyatı adı altında bir edebî ortam yaratılmaya çalışılmış fakat bu düşünce bir aydın tahayyülü olarak kalmış, kendisine gerçekleşme zemini bulamamıştır denilebilir.

Anahtar Kelimeler: Yücel dergisi, tenkit, kemalizm, neo-hümanizm.

Abstract

Mustafa Kemal Atatürk, who saw a multifaceted institutional and socio-economic transformation as a necessary complement to the legal establishment of the Republic of Turkey, considered cultural transformation as an important part of this process and utilized the power of the press for this cultural transformation. Many newspapers and culture and arts magazines that began to be published after the Republic played an important role in this cultural construction. Yücel magazine started its publication life as a youth magazine guided by Kemalism and Turkish humanism called neo-humanism. In this study, the criticism articles in the first thirty-three issues of Yücel magazine, which published a total of 163 issues between 1935-1956, were analyzed in terms of reflecting the literary environment of the period. The reviews, which started in the second issue and continued until the thirty-third issue, turned into book reviews after this issue. Behçet Kemal Çağlar, Orhan Burian, Muhtar Kürükcü, Haydar Tolun, Kenan Ergen, M. S. Kepenek reflected the literary atmosphere of the period with their reviews. In the criticism articles analyzed, it was seen that works written with the aim of spreading Kemalist ideology as well as works that shaped Turkish literature were included. The magazine served as a school in its period and guided both novice and master writers. In the criticism articles in Yücel; poetry, novels and translated works were evaluated. Discussions on meter draw attention in the writings on poetry books. Fazıl Hüsnü Dağlarca, the shining name in the field of new poetry, is a name that draws attention in Yücel's criticism articles. In the field of novels, Sabahattin Ali, Reşat Nuri Güntekin, Halide Edip Adıvar come to the fore as national novelists. It can be said that Yücel tried to create a literary environment under the name of revolutionary literature, but this idea remained as an intellectual imagination and could not find a ground for realization.

Keywords: Yücel magazine, criticism, kemalism, neo-humanism.

Giriş

Cumhuriyetin ilân edilmişinden sonra M. K. Atatürk kurucu kadrosuyla birlikte inkılabları toplumda yaymak ve benimsetmek için basın gücünden yararlanmışlardır. “1 Kasım 1925’de meclis konuşmasında Mustafa Kemal, basın ve politik özgürlüğün toplumu yozlaşma ve acıya götüreceği biçimde yanlış kullanılmasını tasvip etmediğini belirtip, Cumhuriyetin, kendi zihniyet ve anlayışına uygun basını yetiştireceğini ifade etmiştir” (Çalışkan, 2023, s.143). Cumhuriyetin ilk on yılı ulus devletinin inşasıyla geçmiş, kültür politikaları istenilen biçimde uygulanamamıştır. 1930’lu yıllara gelindiğinde kültürel bir dönüşümün gerekliliği iyiden iyiye hissedilmeye başlanmıştır. 1933 yılında cumhuriyetin onuncu yılı vesilesiyle devlet eliyle birçok kutlama programı düzenlenirken onuncu yıla özgü edebî eserler için de şair ve yazarlara telkinde bulunulmuş ve roman, hikâye, şiir, piyes türünde otuzaya yakın eser Maarif Vekaleti ve Cumhuriyet Halk Fırkası tarafından bastırılmıştır. Bu dönemde edebî eserler inkılâp ruhunu benimseyen yeni seküler ulusal insanı yaratmak ve toplumu bu şekilde dönüştürmek için verimli bir saha olarak görülmüştür. “Ulus-devlet idaresinin topyekûn seferberlikle kitlesel bir vatandaşlık eğitimi faaliyetine dönüştürdüğü merasimlerde kolektif bilinç ve hafıza inşa etme sürecinde en önemli aygıtlardan birisi olarak edebiyat kurumu görevlendirilmiştir” (Eskin, 2023, s. 412). Dönüşümde önemli rol oynayacak olan edebiyat dergiciliğinde de ciddi bir ivme kazanılmış ve dönemin edebiyat dergileri, *Ülkü*, *Varlık*, *Kadro*, *Çığır*, *Yücel*, *Yeni Türk*, *Yeni Adam*, büyük Türk inkılabının kültür-sanat politikalarını yaymak için devlet tarafından desteklenmiştir. Bu dergiler Eskin’e göre “hem İnkılap Edebiyatı gündeminin şekillendiği mecralar olarak hem de bu edebiyat tasavvuru doğrultusunda metin üretimine katkı sağlayan mekanizmalar olarak, devletin birer ideolojik aygıtı mesâbesinde işlev üstlenmişlerdir” (2023, s. 232).

Yücel dergisi böyle bir dönemde, 1935-1956 yılları arasında Muhtar F. Enata tarafından “Bilgi ve Kültür Mecmuası” adı altında, ayda bir, toplam 163 sayı çıkarılmıştır. İlk sayısında kendisini “gençlik, kültür ve bilgi cöngü” özdeyişiyle tanıtan *Yücel*, Kemalist ideoloji çerçevesinde gençliği aydınlatmak hedefiyle yayın hayatına devam etmiştir. Cemiyet ve ideal için sanat anlayışını benimseyen dergi Atatürk’ün safına layık gençleri yetiştirmek gayesiyle hareket eder.

“1930’lu yıllar, edebiyat dergiciliği açısından hayli canlıdır. Özellikle 1935’ten itibaren edebiyatta görülen yeni arayışlar, dönemin önemli şair ve yazarlarının çıkardığı dergilerden izlenebilir. Bu dergiler arasında; *Varlık*, *Çığır*, *Ülkü*, *Kültür Haftası*, *Yücel*, *İnsan*, *Ağaç*, *Ayda Bir*, *Kalem*, *Marmara*, *Gündüz* anılabilir. Kısa ya da uzun ömürlü bu dergiler arasında *Yücel*;

söylemi, iktidarla ilişkisi, önerdiği kültür projesiyle dikkat çeken, fikrî ve edebî tahlili yapılması gereken bir dergidir” (Doğan, 2008, s. 98).

Döneminde lise gençliğine ulaşmayı hedefleyen *Yücel*'in temel yazı kadrosu; Arif Hikmet Bilen, Orhan Burian, Behçet Kemal Çağlar, Vedat Günyol, Yusuf Mardin, Haluk Şehsuvaroğlu, Mustafa Ertem, Cemal Nadir Güler, Osman Nebi, Saffettin Pınar, İsmet Rasin gibi güçlü kalemlerden oluşmaktadır (Torun, 2004, s. 6). Bu entelektüel yazı kadrosu Atatürk ilkeleri ışığında memleketi kültür ve sanat alanında kalkındırmayı kendilerine ana hedef olarak belirlemişlerdir.

Yücel'in bünyesinde belli başlı bir edebiyat akımının yeşerdiği söylenemez fakat İnkılâp Edebiyatı adı altında bir ekolün burada şekillendirilmek istendiğini söyleyebiliriz. Selçuk Çıkla, İnkılâp Edebiyatı kavramını ilk kez Eflatun Cem Güney'in 1929 yılında *Kadro* dergisinde yayımlanan İnkılâp Edebiyatı yazısında kullandığını söylemiştir (Çıkla, 2004, s. 435). Şerif Eskin'e göre ise İnkılâp Edebiyatı kavramı ilk defa 1926 yılında Fuat Köprülü tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Köprülü'ye göre Türk milletinin geçirdiği inkılâp safhaları romanda, şiirde ve tiyatrodaki velhasıl edebiyatın bütün sahalarında kendisini göstermelidir (Eskin, 2023, s. 58). Eskin, Köprülü'den sonra Cumhuriyet Halk Fırkası'nın yayın organı *Hakimiyet-i Milliye* gazetesinde de İnkılâp Edebiyatı tartışmalarının yoğun bir biçimde sürdüğünden bahseder: “*Hakimiyet-i Milliye* gazetesinin 26 Ocak 1929 tarihli nüshasında yer alan ve matbuat hakkında genel bir değerlendirme içeren haberde ‘Kim ne derse desin, yürüyen bir inkılâp edebiyatı var. Bu belki beklenen yüksek ideal şeklinde değildir. Fakat vardır, ve yürüyor’” (Eskin, 2023, s. 61).

Eskin, *İnkılâp Edebiyatı* isimli kitabında 1932 yılından itibaren bu konudaki tartışmaların iyice hararetlendiğini, Halkevleri tarafından İstanbul'da “Yeni Edebiyatımız Nasıl Olmalıdır?” temalı bir konferans düzenlendiğini belirtir. Refik Ahmet'in *Bizim İstedığımız Edebiyat* isimli eserine de değinen Eskin, bu eserde inkılâp edebiyatının sınırlarının çizilmeye çalışıldığını söyler: “Refik Ahmet, ‘Türkiye’de yapmak istediğimiz yeni ulus edebiyatını artık eski okumuş azlık kişiler dili ile yazamayız; ulusun edebiyatı, ulusun zengin, verimli, temiz dili ile yazılmalıdır.’ Diyerek dönemin atmosferine uygun şekilde dil konusunda tasfiyeci bir yaklaşım sergiler. Yazara göre halihazırdaki edebiyatın en büyük eksiği ideolojisiz kalmış olmasıdır (Eskin, 2023, s. 65). Cumhuriyetin kültür inşasının ideolojik temelleri de Refik Ahmet'e göre Cumhuriyet Halk Fırkasının parti programına dayanmalı, bu sebeple edebiyat bu temellerde şekillenmelidir.

Şevket Süreyya Aydemir, Vedat Nedim Tör, Burhan Asaf Belge, İsmail Hüsrev Tökin ve Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun kurucu yazar kadrosunda yer aldığı *Kadro* dergisi de Kemalist ideolojinin kültür politikalarını yansıtacak şekilde 1932 yılında yayın hayatına başlamıştır. İnkılâbın edebiyatını kurmak ve Türk rönesansını sanat vasıtasıyla gerçekleştirmek isteyen *Kadro* ekibi; sanatçıların devrime sahip çıkması gerektiğini, geçiş dönemlerinde sanatın zayıfladığı için devrimin sanatının bir türlü yükselmediğini sayfalarında tartışır (Türkeş, 2021, s. 426).

1933 yılında yayın hayatına başlayan, Yaşar Nabi Nayır tarafından çıkarılan *Varlık* dergisinde de İnkılâp Edebiyatı tartışmalarının ilk sayıdan itibaren yerini alır. Kazım Nami, İnkılâp Edebiyatı başlıklı yazısında: “Mey ve mahbup edebiyatını, Avrupai yeniliklerin edebiyatını, taklitçi milliyet edebiyatını ben Türk’ün gerçek edebiyatı saymıyorum. Türk edebiyatı, folklor edebiyatına bu canlı köke aşılacak inkılâp ruhiyle yaşayan, koşan, uçan bir edebiyat olacaktır” (1933, s. 3) diyerek Divân edebiyatı da dahil olmak üzere Tanzimat, Servet-i Fünûn ve Milli Edebiyat cereyanlarını yabancı tesirinde addetmiş; yeni, saf, inkılâp ruhunu yansıtacak bir edebiyatın peşine düşmüştür. Aynı sayıda Yaşar Nabi tarafından kaleme alınan “*Varlık* Ne İçin Çıkıyor?” isimli yazıda da derginin inkılâpçı Türk gençliğinin sanat alanında da var olduğunu göstermek maksadıyla çıktığı belirtilir (1933, s. 16). Sadri Ertem, dördüncü sayı için kaleme aldığı “İnkılâpçı Sanat, Geri Sanat” isimli yazısında; İnkılâpçı Sanat ifadesinin bir kesim tarafından sanatın propaganda aracı olarak kullanıldığı eleştirisine maruz kaldığını söyler. Ertem’e göre sanatta asıl mesele propaganda yapılıp yapılmaması değil bu propagandanın başarıya ulaşip ulaşmamasıdır. “Başiboş şair Baudelaire bile bir davanın şuursuz bir propagandacısı idi” (1933, s. 4) diyen Ertem büyük Türk inkılabının da sanatta çok doğal bir biçimde temsil edilmesinde bir mahsur olmadığını söyler.

Tartışmalar 1935 yılında yayın hayatına başlayan *Yücel* sayfalarında da benzer biçimde devam etmiştir. *Yücel*'in temel yazar kadrosunda yer alan Behçet Kemal Çağlar bu edebiyatı kesin bir dille eski edebî gelenekten yani Divân edebiyatından kopuş olarak gösterir. Divân şiirini ruhta bir afyon etkisi yarattığı gerekçesiyle eleştiren Çağlar, Cumhuriyeti güçlendirmek için yeni şiirin inkılâbın ruhunu yansıtacak bir yapıda olması gerektiğini söyler. Bu arzu dergiyi kuşkusuz bir ideolojinin kışkacına almıştır. İdeolojiden bağımsız bir sanat hareketi elbette düşünülemez fakat ideolojiyi çok keskin bir biçimde sanat eserinin temel kaygısı haline getirmek o sanat anlayışını zayıflatabilir. Nitekim Çağlar'ın 41.sayıda yer alan *Şair Kime Derler ve Bizce Güzel Şiir Nedir* isimli yazısında yer verdiği “Türkiye'nin şairi davanın bayraktarı olmak mevkiindedir” (1938, s. 171) tezi çerçevesinde oluşturulan edebî anlayış

dönemi için değer görmüş olsa da sonraki yıllarda aynı etkiyi sürdürmemiş, kimi çevrelere göre güdük kalmıştır.

Yücel güçlü yazı kadrosunun etkisiyle bünyesinde Türk Edebiyatında kalıcılığı yakalayan isimleri de toplamıştır. Bu anlamda derginin ideolojik kaygıların uzağında yeşeren gerçek edebiyat insanlarına da kucak açtığını söyleyebiliriz. Fazıl Hüsnü Dağlarca, Faruk Nafiz Çamlıbel, Cahit Sıtkı Tarancı bu isimlere örnek verilebilir.

Yücel kendisini bir düşünce anlayışı etrafında temellendirmek gayreti içindedir. Bu sebeple Neo-Hümanizm diye adlandırılan Avrupa'daki Hümanizm anlayışının Türk yorumu denilebilecek bir anlayışı kültür-sanat dünyasına hâkim kılmaya çalışmıştır. Nasıl ki Avrupa Hümanizm hareketi ile Greko-Latin kaynaklarına dönmüş ve skolastik çağı arkasında bırakmışsa *Yücel* de Türklerin öz kaynaklarının mevcut olduğu Türko-Sümero-Hun kültür kaynaklarına yani Halk edebiyatına dönerek yeni Türkiye'yi kültürel bakımdan inşa etmek istemektedir. Köklere inmek söylemiyle; Divân Edebiyatı ve Edebiyatı Cedide gibi bizden ayrı medeniyetlerin etkisiyle şekillenen edebiyatı atlayarak öz edebiyatımız denilen Destan Dönemi Türk Edebiyatına inmek, oradan feyz almak salık verilir. İslâmiyet etkisi altında şekillenen büyük bir edebî dönem yok sayılır. Hatta bazı yazılarda destan dönemine değil Yunan klasiklerine dönmemiz gerektiği, bir Türk rönesansının ancak bu şekilde mümkün olabileceği tezi savunulmuştur (Torun, 2004, s. 41). Halka dönmek maksadıyla yapılan bu faaliyetler, Avrupa menşeli bir düşünce akımının doğrudan Türk insanına uygulanmak istenmesi sebebiyle yine halktan kopuşa neden olmuştur diyebiliriz.

Dergi yukarıda kısaca çerçevesini çizdiğimiz İnkılap Edebiyatı ve Türk Hümanizması anlayışından hareketle 1935 yılı şubat ayında yayın hayatına başlamıştır. *Yücel*'in 1935 yılı mart ayında yayımlanan ikinci sayısından itibaren dergide *Tenkrit* bölümü adı altında müstakil bir bölümde eser eleştirisi yapılmıştır. Otuz üçüncü sayıya kadar süren tenkit yazıları bu sayıdan sonra kitap tanıtım yazılarına dönmüştür. Bir dönemin edebiyat gündemini belirleyen dergilerden olan *Yücel*'de yer alan tenkit yazıları, bu çalışmada dönemin edebî ortamını daha iyi tahlil edebilmek adına incelenmiştir.

***Yücel*'in İlk 33 Sayısında Yer Alan Tenkit Yazıları**

Tenkrit türü Türk Edebiyatına Tanzimatla birlikte giren yazı türlerinden birisidir. Divân Edebiyatı döneminde şairleri ele alan şura tezkireleri tenkit türünün en eski örnekleri olarak gösterilse de tenkitin modern manada sistemli bir yazı türü olarak kullanılması Tanzimat yazarlarının Batıdaki tenkit türünü keşfetmesiyle başlamıştır denilebilir. Ercilasun'a göre

tenkitin yaygın manası “Bir sanat eserinin ister şahsî zevke ister bazı estetik kurallara göre, sistemli bir şekilde değerlendirilmesidir” (2018, s. 14). Cumhuriyet döneminde tenkit yazıları edebiyat dergileri aracılığı ile dönemin edebiyat ortamlarına yön vermiştir. Tenkitin türünün gelişiminin de takip edilebileceği bu yazılarda münekkitlerin kendilerini de eleştirdikleri yazılara rastlanmaktadır. Modern manada tenkidin ahbab methiyeciliği olmadığı sık sık vurgulanmış, sanatın estetik kaideleri çerçevesinde yapılacak tenkidin Türk Edebiyatına olan katkısı vurgulanmıştır.

Yücel'in ilk otuz üç sayısında yer alan tenkit yazıları şiir kitapları, romanlar ve tercüme eserler üzerine yazılan yazılar olmak üzere üç kısımda değerlendirilebilir. Edebiyat tarihi ve tiyatro türünde yazılan eserlerin tenkitlerine de yer verilmiş fakat bunların sınıflandırmaya dahil edilecek sayıda olmadığı görülmüştür. 18. sayıya kadar şiir kitapları üzerine yoğunlaşan yazılar bu sayıdan sonra mensur şiir, roman ve tercüme eserlere de yönelmiştir. İlk sayılarda daha çok inkılâp ruhu ile kaleme alınan biçim olarak eski içerik olarak yeni şiir kitapları daha çok şairlerine yol göstermek açısından değerlendirilmiştir. Bu yazılarda şairlerin inkılâp heyecanını şiirlerinin temel meselesi yapması yüceltilirken yeni şiir diye sunulan eski kalıpların içinde sıkışan şiirler de eleştirilmiştir. Tercüme eserlerin tenkidine de sayfalarında yer açan *Yücel*, bu eserlerin Türkçeye kazandırılmasını memleketteki kalkınma hareketinin önemli bir parçası olarak görür. Roman sahasında güçlü eserlerin ortaya konulduğu bu dönemde münekkitler Sabahattin Ali, Reşat Nuri Güntekin ve Halide Edip Adıvar'ın Türk romanına gerçek hüviyetini kazandırdıklarını söyler.

İlk tenkit yazısı Mart 1935 tarihli ikinci sayıda yer alır. Bu yazıda Faruk Mümtaz'ın *Seneler* isimli kitabı M. Aziz tarafından ele alınır. Yazıda genç şairlerin şiirlerinde canlılık ve neşeden ziyade hüznün, keder, ölüm havasını hissettirmesi eleştirilir. “Doğrusu gençlerimizin, daha hayatın acı hakikatleriyle tamamıyla karşılaşmadan böyle yazılar yazması pek acınacak bir şey” (1935, s. 21). Bu temalar Servet-i Fünûn şairlerinde görülen marazî boyuta varan hassasiyetlerin bir süreği olarak okunabilir. M. Aziz eseri sadece içerik olarak değil şekil olarak da eleştirir. Şairin birbiriyle kafiye olamayacak sözcükleri kafiye yapması Halit Ziya Uşaklıgil'in *Kafiyeler Arasında* başlıklı yazısı referans gösterilerek (“gülme-ölümüne/ gel-ver” gibi sözcüklerin kafiye olamayacağı söylenerek) eleştirilir. “Yıllar rüzgâr gibidir/ Hayat mavi bir bulut/ Sev hatırla ve unut” (1935, s. 21) şiirindeki mısra düzgüsü ise eleştirmeni umutlandırır ve Faruk Mümtaz'ın kafiyelerine dikkat ederse büyük bir şair olabileceği söylenir.

Üçüncü sayının tenkit bölümünde *Atsız Yoldaş* müstear adıyla yazan Fethi Tevetoğlu'nun *Yarın Turan Benimdir* isimli şiir kitabı Kenan Ergen tarafından değerlendirilir. Ergen, *Yarın Turan Benimdir* kitabında; Türkiye'nin bir büyük kardeş, diğer Türk devletlerinin de onun küçük kardeşi olarak tasvir edildiğini söyler. Bu büyük kardeşin kemale erip gürbüzleşip kuvvetlendiği ve diğer kardeşlerin elinden tutarak onları kendi safına çekmesi fikrinin kitapta vurgulandığını fakat bunun pek mümkün olamayacağını anlatır. Çünkü büyük kardeş birçok savaş atlatıp Türkiye Cumhuriyeti olarak tezahür etse de aslında Türkiye ve onun asıl sahibi olan köylüler bakım ve imar istemektedir. Bu yüzden başka Türk devletlerinin elinden tutmadan önce kendini tam anlamıyla geliştirmelidir. Ergen şiirlerin kuruluş bakımından noksanlarına da değinir yazısında. Şairin güzel şiirlerine de yer verilen yazının sonunda

“Hızımıza bir buçuk yıldan beri hız verdin,

Bu hız artıyor şimdi ilerledikçe bizler;

Mefkûremiz Türkçülük, köycülük, köylü derdin

Korkma Atsız! Yol olur geçip gittiğin izler” (1935, s. 43)

Şairin bu dördlüğüne yer verilir ve şairin bu dördlükte bahsettiği Türkçü ve köycü izler üzerinde ilerlemesi gerektiği vurgulanır. Türkçülük ve köycülük Neo-Hümanist anlayış dolayısıyla *Yücel*'in dayandığı temel kaynaklardandır.

Dördüncü sayının tenkit bölümü de M. S. Kepenek tarafından hazırlanmıştır. Kepenek, Şair Mustafa Remzi'nin 1935 basımlı kitabı *Akşam Yıldızı*'ni değerlendirir. Kepenek kitabın okuyucuyu çekecek nitelikte olmadığını söyler:

“Kitabı açıyorum; şair kapaktan sonra boş bir sahife bile koymağa lüzum görmeden damdan düşer gibi başlıyor. Kitabın adını taşıyan bu şiir 1933 de Toroslarda yazılmış. Kim bilir içinde ne güzel şeyler vardır diyerek okuyorum. On iki mısralık bu şiirin dört mısrasını ‘Doğdu parlayarak Akşam Yıldızı’ teşkil ediyor. Şaşırıyorum doğrusu, yıldız zaten sönerek doğmaz, parlayarak doğar.....gene bu şiirde hece vezninin meşhur ustası Orhan Seyfi'nin ta 1920 senelerinde kullanmaya başlayıp şimdiye kadar her şiir kitabında okuduğumuz ‘sızı-kızı-yıldızı’ ve Halid Fahri'nin pek sevdiği ‘ay-saray-çay’ kafiyesi insanı sıkıyor.” (1935, s. 31)

Kepenek yazının devamında şairin kafiye hatalarının ve uygunsuz benzetmelerinin altını çizer. İnkılâbın şiiri diye ortaya konulan eserin millî şiirin yapı taşlarını oluşturan şairlerin kalıplarını tekrarlamaktan öteye geçmemesi Kepenek'i hayal kırıklığına uğratar. Yazının sonunda şairin olgunlaşmasının beklenmesi gerektiği vurgulanır.

Beşinci sayıda M. S. Kepenek, Şair Burhan Hakki'nın *Alevsiz Işık* isimli eserini değerlendirir. Bu kitapta vezni düşüren ve kafiye bozan nice imlâ hataları olduğunu tespit eder ve genç şairlere öncelikli olarak imlâ öğrenmeyi tavsiye eder. Şairin bazı kelimeleri haddinden fazla kullanması (şarab, mehtab, ıztırab, iz, yer, var) ve kafiye yapmak için kullanılan çirkin kelimeler (lık lık/ ılık) kitabın kusurları arasında sayılır. Kepenek yazısının sonunda bütün eksiklere rağmen şairi cesaretlendirmeyi de ihmal etmez: "Bay Burhan eğer çalışırsa, kusurlarını düzeltir ve başka dil şairlerini iyice tetkik ederse, hiç şüphesiz parlayacaktır" (1935, s. 23). *Yücel* bu tutumuyla genç şair ve yazarlar için bir okul işlevi görmüştür denilebilir.

Altıncı sayıda Kepenek, Şair Osman Faruk Verim'in 1935 yılında basılan *Bizi Arza Bağlıyan* kitabını değerlendirmiştir. Kepenek bu kitapta da şiire yakışmayan çirkin tabirlerin çokluğunu, kitap doldurmak için olur olmaz her şiiri kitaba almayı ve şiirleri gereğinden fazla uzatmayı eleştirir.

M. S. Kepenek, yedinci sayıda Fevzi Ahmet isimli genç bir şairin çıkardığı *Bu da Benim Sesim* isimli şiir kitabını ele alır. Şairin kitabı için söylediği "Bu da benim sesim, isteyen dinlesin, dinlemeyen önümden çekilsin. Benim sesim istiyorum ki her yerde duyulsun, inkılâp safında gençler sıra sıra ordu olsun" (1935, s. 26) sözlerine yer verilir yazıda. İnkılap edebiyatının o dönem gençliğinin yolunu çizmek istediğini bu sözlerden yola çıkarak rahatlıkla söyleyebiliriz. Fakat M. S. Kepenek tarafından yurdu için temiz işler yapmak isteyen genç şair; şiirlerini yurdun türküleri gibi söylemeye çalışması fakat öz veznimiz hece yerine serbest vezni kullanması yönünden eleştirilmiştir. Kepenek; "1885'de ilk Amerika'da Walt Whitman tarafından kullanılan, sonra bütün dünyaya yayılan ve Nâzım'ın ancak beş on sene evvel Rusya'dan getirdiği yabancı bir malı kullanıyor. Bu işe pek şaştım. Bu iş pek baştan savma olmuş. Bari Nâzım kadar yazabilseydi..." (1935, s. 26). Kepenek serbest vezinde başarılı olan tek kişinin Nâzım olduğunu söyler ve özellikle yurt sevgisini konu alan şiirlerin bu vezinle yazılmamasını vurgular. Kepenek'e göre bu tür yazılar başardığımız devrimi gülünç hale getirmektedir. Bu işi usta şairlere bırakmak gerektiğini vurgulayan Kepenek; basılacak kitapları denetleyecek ve gençleri bu konuda yönlendirecek bir edipler kurulu oluşturulması gerektiğini de yazısında öneri olarak sunar. Kepenek'in bu önerisi devletçilik anlayışının sanata yansımaları olarak okunabilir. Dönem dergilerinde şair ve yazarlara devlet memuriyeti verilmesi konusunun tartışıldığı dikkate alınır bu önerilerin de tartışmaların bir yansıması olduğu düşünülebilir.

Yücel'in sekizinci sayısında yer alan tenkit yazısı Behçet Kemal Çağlar'a aittir. *Biz Varız...* *Sanatta da Yeni Bir Ankara Kuracağız* başlıklı yazıda Çağlar, İhsan Boran isimli şairi ve onun

İnkılâp Edebiyatı yolundaki çalışmalarını değerlendirir. Çağlar yazısının başında “Şiirimiz sönük, istidatlar yetişmeden yok oluyor, yıllardan beri bir tek şair yetiştiremedik” (1935, s. 72) diyen dönem aydınlarına İhsan Boran’ın şiirlerini bir kurtuluş reçetesi gibi sunar. Fakat Çağlar’ın yeni bir şiir damarı olarak işaret ettiği Boran’ın şiirleri hece vezniyle ve sade bir dille yazılmış koşma benzeri şiirlerdir. İçerik olarak bireysel temalar yanında inkılâbın yetiştirmek istediği insanın, yönünü Anadolu’ya dönmüş insan, heyecanını yansıtan sosyal içerikli şiirler de vardır. Mehmet Emin Yurdakul’un Anadolu şiirine benzer bir söyleyişle yazılmış mısralara yer verilir yazıda: “Yaşların yaşların olmazsa nasıl Türk olurum? / Bakma minnetle kadın ben ebedî bir kulunum” (1935, s. 72) Neo Hümanizm anlayışı etrafında köklerine dönmeye çalışan edebiyat çevreleri halk edebiyatının kalıplarını tekrarlamaktadır. Çağlar bu durumun farkındadır ve tam da bu sebeple yazısının sonunda bu şiirlerin profesyonel bir şairin kaleminden çıkmadığını ama öz bir şairin şiirleri olduğunu söyler. Yazının sonunda başlığı tekrarlar: “Biz varız, sanatta da bir yeni Ankara kuracağız. Bir yeni Türk edebiyatı doğmak üzeredir” (1935, s. 73). Çağlar her ne kadar sanatta da yeni bir Ankara kurmak amacıyla olduğunu söylese de bu yenilik çoğunlukla içerikte gerçekleşmiş ve Çağlar’ın sınırlarını çizdiği edebî anlayış dönemi için bir yankı odası işlevi görmüştür diyebiliriz. Sanat tartışmalarında Muhtar M. Körükçü de Çağlar’ın ortaya koyduğu ve sınırlarını çizmeye çalıştığı Ankara Sanatı cephesindedir. Dergi 19. sayıda *Ankara Sanatı* başlıklı ve M. Körükçü imzalı giriş yazısıyla okur karşısına çıkar: “Bugün olduğu yerden kımıldanmayan yerinde milletler de dahil olduğu üzere her memlekette sanat telakkisi hemen aynı olmağa yüz tutmuştur. *Dava için sanat*” (1936, s. 1). Körükçü yazısının devamında dava için sanat kavramını açar. Saray için sanat, sanat için sanat, toplum için sanat deyişlerinin yerini Körükçü’ye göre dava için sanat deyişi almıştır. Dava, inkılâp davasıdır. Hiçbir millete nasip olmayan büyük bir inkılâp geçiren memlekette artık ne güneşe, yeşil çayıra, ölü tabiata sone yazılır ne de cemiyet kardeşliği hayaline kaside yazılır. “Dünyanın en büyük şefinin ve onun rejiminin sevgisiyle çarpan kalplerden çıkan ses ancak davanın şarkısı, devrimin kasidesi olur” (1936, s. 1).

Çağlar’ın sanatta yeni bir Ankara kurma tezine 22. Sayıda Orhan Burian *Sanat ve İyman* isimli yazısıyla karşılık verir:

“B. K. Çağlar, bizden, içtimaiyatçıların horde ruhu dedikleri ruhla duyup yaptıklarımızı sanatlaştırmamızı istiyor. Fakat bunda fertle kâinat çatışması kalmadığına göre anlatılacak ne olabilir ki? (...) Sanat tehavvüllerin ifadesi, fani ve günahkâr olan insanın vasiyetnamesidir. Çağlar’ın tasarladığı Ankara sanatı, bana kalırsa doğmayacaktır; çünkü Ankara, ferdi ve faniliği

içinde eriten bir iymandır. Ve her iman gibi onun büyüklüğü de ona dilsiz bir inanışta, bizim dilsiz inanışımızdadır” (1936, s. 126).

Burian’a göre sanat ferdin çatışmalarından çıkar bu sebeple Çağlar’ın arzuladığı yeni Türk toplumunun ruhunu yansıtan bir kolektif duyusu yansıtamaz. Çağlar 23. Sayıda Burian’a, *Sanat ve İyman*, adı taşıyan aynı isimli başka bir yazıyla karşılık verir:

“Tehavvüllerin en büyüğüne inkılâp denir. İnkılâpların en asili, en insanisi Türkiye’de cereyan etmiştir. Ve sanat bunu ifade etsin diyoruz (...) Sanat Türkün sanatı, Türkün kaynaşımının ve coşuşunun ifadesi olsun diyoruz (...) Mürşit dilsiz değildir. Mürebbi dilsiz değildir. Peygamber dilsiz olmaz. Dış gıcırdatmak şüpheye, boyun bükme imansızlığa hasdır. Konuşan coşan ve kaynaşan iman, sanat tekniğini de benimserse ve mühimserse sanat yaratır” (1936, s. 162).

Çağlar Burian’ın önerisine kesin bir dille karşı çıkar. Burian sanata sessizce sinen bir Ankara ruhundan bahsederken Çağlar sanat eserinde açıkça kendisini ortaya koyan bir ruhun önemine değinir. Çağlar, sanatı ideolojik bir araç olarak tanımlarken Burian ise ideolojiler üstü bir alana işaret eder.

11. sayıda M.S. Kepenek, *Ergenekondan Doğan Güneş* başlıklı tenkit yazısında Şair Mehmet Necati Öngay’ın aynı isimli 1935 basımlı şiir kitabını değerlendirir. Anadolu’da öğretmenlik yapan Öngay’ın kitabı Kepenek’e göre “Anadolu yaylalarından koparıp bizlere gönderdiği bir dağ çiçeği” (1936, s. 196) gibidir. Kemalist ülkeye sahip bir öğretmenin kendi vazifelerini de adeta tekrar eder edasında yazdığı şiirler Kepenek’e göre fikir ve ülkü noktasında Anadolu havasını taşımaktadır: “Ben de köy göçesinde doğan bir Öngayım ben!/ Ülkümün yalazıyla amaca koşuyorum/ Köy içinde klavuz, okula da öğretmen/ Gördükçe varlığımı coşuyor, coşuyorum” (1936, s.196) Şiirde açık bir biçimde öğretmenlerin Kemalist devrimi halka yaymak vazifesi vurgulanmış, şair Öngay da bu uğurda en önde koşan bir nefer olduğunu her şiirinde belirtmiştir. Şiirde içerik elbette önemlidir fakat şiir esasında bir biçim sanatıdır. Şair Öngay’ın kitabından alınan şiir parçalarında biçim bakımından hiçbir yenilik görülmez, eskinin basit bir taklidi olmanın ötesine geçemediği rahatlıkla izlenmektedir. Kepenek bu durumu Faruk Nafiz ve Orhan Seyfi etkisi olarak yorumlamaktadır. Hececilerin *Yücel*’in sanatçı kitlesi üzerindeki etkisi bu örnekte de görüldüğü gibi büyüktür.

Kepenek Öngay’ın kitabındaki kusurları da yazısında sıralar ve adeta bir edebiyat öğretmeni gibi şairi uyarır ve yol gösterir. Kepenek’e göre Öngay’ın kitabında kafiye hataları, ahenk bozuklukları vardır. Bunlarla birlikte Öngay -platonik, kapasite, portre, profil, senfoni, serenade, koro gibi- Fransızca sözcük kullanmaya da meraklıdır. Bu durumu Anadolu havası

getiren dağ ve kır çiçeklerinin üzerine dökülmüş bir damla lavanta tesiri olarak adlandırır. Şairin yeni hislerinin bu kusurları örttüğünü söyleyerek yazısına son verir ve Öngay'ı genç ve ülkü sahibi bir şair olarak okurlarına tavsiye eder.

Derginin 18.sayısında Orhan Burian, *İki Nesirci* isimli tenkit yazısında; Osman ve Ziya Nebi kardeşlerin mensur şiir olarak bastırdıkları *Anne, Yurt ve Toprak Kokusu* isimli eseri değerlendirir. Burian mensur şiirin bizde çok az örneği olduğundan bahsettikten sonra bu eserin kütüphanelerimizde boş kalan rafı dolduracağını yazmıştır. Türkçemizin az ürün verilen bu alanı için *Anne, Yurt ve Toprak Kokusu'nun* Yakup Kadri'nin *Erenlerin Bağından* ve Ruşen Eşref'in *Damla Damla'sı* gibi kıymet-i harbiyesi vardır denilmektedir. Burian eserin zayıf yönünü Tagore etkisi altında kaleme alınması diye izah eder ve çeviri kokusunun esere sindiğini örneklerle anlatır:

“Ben o düşüncedeyim ki, hislerinin daimi çekiş kuvvetine rağmen *Anne, Yurt ve Toprak Kokusu'nun* zaman zaman bizden ayrı kalışı, dilinin zaman zaman saflığını ve tabiliğini kaybedişindedir. ‘güzel bir kavga yapmak’, ‘yaman bir kavga yapmak’ Türkçeye yabancı ifadelerdir; yağın yağmurun sesini ‘şıkır şıkır’ diye anlatmak garip düşüyor ‘güçlü uğraşmak’, ‘kavalına üflemek’ gibi sözlerdense çevirme kokusunu silmek zor, çünkü bunlar Türkçenin bünyesine yabancıdır” (1936, s. 254).

Burian bu tip bulanık noktaların eserde beş ya da altı yerde geçtiğini ve bu ufak eksikliklerin esere gölge düşürmediğini yazısının sonunda belirtiyor.

18. sayıda H.Y.Ş kısaltmasıyla (Haluk Yavuz Şehsuvaroğlu olduğu düşünülmektedir) başlıksız bir tenkit yazısı daha kaleme alınmıştır. H.Y.Ş yazısında Sabahattin Ali'nin 1936 yılında basılan *Kağrı* isimli hikâye kitabını ve yine aynı yıl Fazıl Hüsnü Dağlarca tarafından basılan *Havaya Çizilen Dünya* isimli şiir kitabını değerlendirir. Kağrı için: “Bu son eseri ile müellif şahsiyetini ve kudretini daha çok tebarüz ettirmiştir” (1936, s.255) der. H.Y.Ş; Sabahattin Ali'nin hikâyelerinde yerli bir dekor kullandığını, anlattığı köylünün, amelenin, patronun ve memurun bizden olduğunu söyler. S. Ali'nin iyi duyduğunu ve duyduğunu da lisana hâkim bir biçimde güçlü tekniklerle anlattığını vurgular. Türk hikâyeciliğinin yeni bir isim kazandığının da müjdesini verir.

Aynı sayıda Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın kitabını değerlendirdiği yazısına ise “Son yıllarda sayısız şiir kitabı çıktı. Birçok genç şair ismi duyduk. Bugün hepsi unutuldu ve yeni çıkanları da yarımın unutkanlığı bekliyor” (1936, s. 255) diye başlar. Edebiyatın şiir sahasındaki verimsizliğine gönderme yaptıktan sonra bir iki şairin bu değerlendirmenin dışında olduğunu söyler.

Bunlardan birisi Fazıl Hüsni'dür. Kendine has vezniyle okuyucuyu geniş ve renkli dünyasına çekmeyi başardığı söylenen şairin kendisini münekkit diye tanıtan kişiler tarafından tanıtılması gerektiğini söyler. Yazının sonunda münekkitin vazifesinin ahbap methiyeciliği olmadığı söylenerek daha önceki sayılarda tenkit yazıları yer alan münekkitlere bir gönderme yapılır. İlk sayılarda şairi bir davanın bayraktarı olarak gören münekkitler buna uygun propaganda şiirlerini değerlendirmiş ve sanatın bağımsız yanını görmezden gelmişlerdir. Sonraki sayılarda bu anlayıştan sıyrıldıkları ve gerçek sanat eserlerine değerlendirmelerinde yer verdikleri görülmüştür.

Dergi 18.sayıdan 28.sayıya kadar tercüme eserlerde yer alan tercüme kusurlarına odaklanmıştır. Memlekette yürütülen yoğun tercüme faaliyetleri bu dönemde *Yücel*'in dikkatinden kaçmamıştır. Hasan Ali Yücel derginin 27 sayısında yer alan Sanat ve İnkılâp isimli soruşturmaya verdiği yanıtta tercüme eserlerin çoğalması ve bu eserleri asıllarından okuyanların da sayısının artması sebebiyle sanatta yeni bir devrin açıldığını belirtir. Yücel'e göre: "Büyük sanat, büyük kültür ister, ümmilik devri çoktan geçmiştir" (1937, s. 94). Sanatın evrensel bir boyut almaya başlamasıyla birlikte sadece kendi kültürel sınırları içinde kalan sanatın yavanlığının inkılabın ruhunu yansıtamayacağı vurgulanır.

19.sayıda Nurettin Sevin tarafından çevrilen Shakespeare'in "Yaz Ortasında Bir Gecelik Rüya" eseri çevirideki özensizlik nedeniyle eleştirilmiş ve sırf "Türkçesi de bulunsun." maksadıyla çevrildiğine değinilmiştir (Burian, 1936, s. 25). 20. Sayıda Haydar Tolun, Ziya Somar tarafından çevrilen Viyana Ekolüne ait *Yeni İlimi Zihniyet ile İlim ve Felsefe* adlı kitabı da yine aynı şekilde tercüme hataları sebebiyle eleştirmiş ve çevirmene çeviride dikkat etmesi gereken hususlar konusunda rehberlik yapmıştır. 21. Sayıda Cemil Sena Ongun tarafından çevrilen Dr. P. Janet'in *Les Medications Psychologiques* isimli üç ciltlik eserinin birinci cildi değerlendirilmiş ve *Hipnotizma* adıyla Türkçeye kazandırıldığı söylenmiştir. Bu yazıda da tercüme kusurlarına odaklanılmıştır. 22. Sayıda Münir Reşit tarafından Fransızcadan dilimize kazandırılan müellifi Ch. Richef olan *Umumi Psikoloji* isimli eser: "Tercümeyle aslı ile karşılaştırdık. Vardığımız neticenin mütercimim çok aleyhinde olduğunu -esefle- söyleyeceğiz" (Tolun, 1936, s. 149) diyerek eleştirilir ve mütercimim otuzdan fazla hatasının bir kısmına madde madde değinilir. 23. Sayıda ise Münür Raşit Öymen 22. Sayıdaki tenkide, Tolun'un bulunduğu hatalara karşı cevap hakkını kullanır ve kendisine isnat edilen hataların dört beş kelime yanlışından ibaret olduğunu söyleyerek Tolun'un eleştirisinin doğru olmadığını söyler. 24. Sayıda Tolun bu yazıya karşılık verir: "Bizde, -esefle- söylüyeyim ki- tenkit ve münekkit hep fena karşılanıyor, ve tenkitlerimizin çoğu da dostları kaçırmamak için ahbapça, yahut tabileri

gücendirmemek için esnafça yapılıyor” (Tolun, 1937, s. 222). Tolun objektif tenkidin takdir edildiğini göreceğimiz günlerin de çok uzakta olmadığını söyleyerek Öymen’e yine madde madde hatalarını sıralayarak karşılık verir. Aynı sayıda Orhan Burian, Tagore’dan çevrilen *Sevgi Bahçesi* isimli eseri tenkit etmiştir. Eserin çevirmeni M. Ş. Erden, Türk Dil Kurumu’nun *Osmanlıcadan Türkçeye Cep Klavuzu* isimli kaynağı yerine kendi öztürkçecilik anlayışıyla sözlükte bulunmayan birçok sözcükle çeviriyi yapmıştır. Burian bu deneysel tavrın değerli bir eserin çevirisinde kusur olduğunu belirtir (1937, s. 220). 25. Sayıda Muhtar Körükçü, Nasuhi Baydar tarafından dilimize kazandırılan Anatole France’ın *Thais* isimli eserini tenkit eder. Daha önceki sayılarda yer alan tercüme eser tenkitlerinde çevirmenlerin olumsuz yönleri ağırlıktayken bu çeviri mükemmel varacak bir iyilikte olarak tanımlanır. Bu değerlendirme çeviride kısa sürede kat edilen yolu göstermesi açısından önemlidir.

28. Sayıda Sabahattin Ali’nin *Kuyucaklı Yusuf* isimli eseri Muhtar M. Körükçü tarafından tenkide tabi tutulmuştur. Gençler yazmıyor, memleket edebiyatı yok ve edebiyatta memleket yok diyenlere karşı tam manasıyla milli bir romancı olarak tanıtılır Sabahattin Ali. “Orda bizim memleketimizde geçen bizim adetlerimizi, bizim anelerimizi, bizim hayat görüşümüzü anlatan bir hikâye okuyoruz” (Körükçü, 1937, s.150) denilen eser psikolojik tahlillerdeki başarısı nedeniyle de övgüye değer bulunmuştur. Bu eser S. Ali’nin tam ve olgun eseri olarak görülmez ve kendisinden daha mükemmel eserlerin de beklenildiği söylenir.

30. sayıda Sabiha Özsoy Reşat Nuri Güntekin’in *Gökyüzü* romanını değerlendirir. Özsoy’a göre Güntekin eski romanlarıyla Türk edebiyatında imrenilecek bir yer edinmiştir. Son basılan romanı *Gökyüzü* ise kurgudaki kopukluklar sebebiyle aynı kuvvette değildir.

31. sayıda Orhan Burian *Yeni Halide Edip* diye bir tenkit yazısı yayımlar ve Edip’in *Sinekli Bakkal* romanıyla Türk Edebiyatında bir hadise olduğunu okuyucuya duyurur. Burian İngilizcesi *The Clown and his Daughter* adıyla yayımlanan romanın önce Türkçe yazılıp sonra İngilizceye çevrilmediğini, bunların ayrı ayrı yazıldığını söyler. Times gazetesinin kitap tenkit bölümünde adından söz ettiren bu kitabın başarısında Burian’a göre İngilizce metnin çeviri olmamasının payı büyüktür. Burian: “Times gazetesinin, sırf kitap tenkitleri için çıkan, haftalık ilavesi Halide Edip’in İngilizce ifadesini övmekte, bir üslûp sahibi olduğunu söyleyecek kadar ileri gitti. Bu, yazarımız için bir zafer, bizim için bir şereftir” (1937, s. 20) der. Eserin bir İngiliz yazarın yapacağı gibi İngilizce tasarlanması övgüye değer bulunmuştur. Burian eserin Batılı okurlar tarafından beğeniyle karşılanmasını

“Onun asıl cazibesi ehemmiyetsiz sanılacak tafsilatındadır. Bu romanda, bilhassa yabancı okurlarda alâka uyandıracak neler yok ki: Batı memleketlerinde pek rastlanmayan o mahalle ruhu, Osmanlı imparatorluğunda istibdatın en yüksek şeklini aldığı devrenin portresi, hafiyeler, tevcihat listesi, Cuma selâmlığı, Genç Türkler, ortaoyunu ve Karagöz’ün Türk sosyetesindeki mevkii ve nihayet İslâm felsefesinin, maddeden büsbütün kurtulup ruh disiplini haline giren şekli tasavvuf” (1937, s.22).

gibi memleketin kendine has kültür unsurlarının eserde yer bulmasına bağlar.

Burian, *Sinekli Bakkal*’ın Türk okurları tarafından ilgiyle karşılanmasını ise Halide Edip’in diğer romanlarından farklı bir teknikle kaleme alınmasına bağlar. Edip diğer romanlarını bir kahraman etrafında şekillendirirken *Sinekli Bakkal*’da ise kahramanları vakaların etrafında konumlandırmıştır. Bu durumu insicamsız bulan Burian, romandaki şahısların kendi kendilerini meşru kılacak bir kudrette olmadığını söyler. Halide Edip’in Reşat Nuri gibi akıcı yazmadığını fakat güçlü anlatımının bu kusuru örttüğünü söyler. Burian *Sinekli Bakkal*’da gramer yanlışlarına ve ifade düşüklüklerine rastladığını örnekleriyle açıklar. *Sinekli Bakkal*’ın sonunun da acemice bağlandığını belirten Burian aynı acemiliğin eserin İngilizcesinde olmadığını da söyler. Bunun sebebini ise Türkçe eserin yeteri kadar tahsisten geçirilmemesine bağlar. Bu sebeple İngilizce eseri Türkçe eserden üstün bulur.

32.sayıda Orhan Burian *Edebiyat Lûgati* isimli yazısında Tahir Olgun tarafından kaleme alınan *Asâr-ı İlmîye Kitaphanesi* isimli eseri değerlendirir. Burian Olgun’un eserinin edebiyat terminolojisini izah etmek üzere hazırlandığını belirttiikten sonra lügâtte eksik gördüğü noktalara değinir. Bazı maddelerin çok kısa olması ve bazılarının da eksik anlatılmış olması Burian’ın dikkatini çeker. Özellikle Batı kökenli edebî akımların izahında noksanlıklar olduğunu belirtir.

Burian 32. Sayıda *Halk Kitaplarına Dair* isimli bir başka tenkit yazısı daha kaleme alır. F.R. Güllüoğlu tarafından yazılan kitapta en çok okunan halk hikayeleri sınıflandırıldıktan sonra bu hikâyelerin modernleştirilmesi gerektiği tezi ortaya atılmıştır. Leyla ile Mecnun, Âşık Garip, Köroğlu, Kerem ile Aslı halk tarafından sevilen hikâye kahramanları olduğu için onların Cumhuriyetin ve inkılâbın ruhunu aşlamak için kullanılabileceğini söyler. Burian bu fikri benimsemez ve eski hikâyelerin olduğu gibi korunmasını, yenilerinin yazılması gerektiğini savunur. Burian yine aynı sayıda O.F. Güley’in *Yolculuk* isimli şiir kitabına da değinir. Kitabın hecenin klasikleşmiş kalıplarıyla yazıldığı ve Necip Fazıl, Fazıl Hüsnü Dağlarca’nın başlattığı metafizik şiirlerin izinde olduğu belirtilir. Kitaptaki ifade ve ahenk bozuklukları da Burian’ın gözünden kaçmaz. Genç şairleri giderek artan bu yanlışlara karşı uyarır. Aynı sayıda K.G.

Arkın tarafından kaleme alına *Gönüllerin Türküsü* isimli piyes de değerlendirilir. İstiklâl Harbini konu alan piyes şahsiyet yaratmadaki zayıflığı ve konu bütünlüğünün sağlanamaması sebebiyle eleştirilir.

33. sayıda Haydar Tolun *Güzel Bir Eserle Başbaşa* isimli yazısında İstanbul Kız Lisesi Felsefe öğretmeni Yunus Kâzım tarafından yazılan *Eflâtun'un İde Nazariyesi* isimli kitabını değerlendirir. Türkçede Eflâtun hakkında yeteri kadar yayın yapılmadığını bu nedenle Yunus Kâzım'ın önemli bir eksigi giderdiğini söyler Tolun. Bu sayıdan sonra *Tenkit* bölümü kitap tanıtımı şeklinde dönemin basılı kitaplarının kısaca tanıtıldığı bir bölüme evrilir.

Sonuç

Yücel dergisinde 33. sayıya kadar yer verilen tenkit yazıları *Yücel*'in edebî duruşunu göstermesi bakımından önemlidir. Cumhuriyetin kuruluşundan sonra inkılâpların edebiyat yoluyla topluma yaygınlaştırılması ve böylelikle cumhuriyetin arzuladığı yeni insana ulaşılması temel gayelerden birisi olmuştur. 1935 yılında yayın hayatına başlayan *Yücel* inkılâp edebiyatını yaymak vazifesi ile hareket eden neo-hümanist anlayışa bağlı ve devlet tarafından desteklenen bir kültür sanat dergisidir.

Derginin temel yazı kadrosunda yer alan Behçet Kemal Çağlar'ın inkılâp edebiyatı içerikli ateşli yazıları derginin yönünü belirlemiştir. Çağlar sanatta yeni bir Ankara yaratmak hayalini bütün yazılarında tekrarlamıştır. Çağlar'ın hayalini kurduğu Ankara Sanatı o güne kadar İstanbul'da doğan ve yabancı tesirlerle şekillenen Divân Edebiyatı, Servet-i Fünûn ve Edebiyat-ı Cedide'yi yok sayar. Bir devamlılıktan ziyade en eski köklere, destan dönemine dönerek saf bir Türk sanatı oluşturmayı hedefleyen Çağlar ve ekibinin dayandığı düşünce ise Kemalizm ve Neo-Hümanizmdir.

Genç şair ve yazarlar için bir okul vazifesi gören *Yücel* bünyesinde inkılâp edebiyatını yaymak şiarıyla hareket eden şair ve yazarları barındırmakla birlikte bağımsız sanata da sayfalarında yer açmıştır. Fazıl Hüsnü Dağlarca, Sabahattin Ali, Halide Edip Adıvar gibi isimler de *Yücel*'in tenkit yazılarında yer bulmuş ve hakları teslim edilmiştir.

Hasan Ali Yücel tarafından 1940 yılında kurulan Tercüme Bürosu'yla birlikte Türkiye'de çeviri faaliyetlerinin hız kazandığı bilinmektedir. 1940 yılı öncesinde *Yücel*'in sayfalarını tercüme eserlere açması ve tenkit yazılarında bu eserlerin değerlendirilmesi öncü tercüme faaliyetleri olarak değerlendirilebilir.

İlk sayılarda daha çok *Yücel*'in düşünce iklimine uygun şiir kitapları değerlendirmeye alınmış, bir anlamda bu eserler toplumu dönüştürmek için bir araç olarak görülmüş fakat içerik olarak arzulanan noktada olan eserlerin biçim olarak halk edebiyatının ve hececilerin basit birer taklidinden ibaret didaktik manzumeler olduğu görülmüştür. 18. Sayıdan itibaren Orhan Burian, Muhtar Körükçü, Haydar Tolun'un tenkit köşesinde yazmaya başlamasıyla birlikte sanatsal değeri yüksek yeni edebiyatı temsil edebilecek eserlerin değerlendirildiğini görmeye başlarız.

Dergide tenkit edilen eserlerin iki koldan ilerlediğini söyleyebiliriz. İlk kolda inkılâp edebiyatını açık bir biçimde metnin ana gayesi haline getiren propaganda eserleri, ikinci kolda ise propagandanın uzağında yeşeren gerçek edebî eserler yer alır. *Yücel*'in kendini dönüştürdüğünü tenkit yazılarından rahatlıkla izleyebiliriz. İlk sayıların acemi ve ateşli nutukçuları ilerleyen sayılarda yerlerini usta isimlere bırakmıştır. *Yücel* ilk sayılardan itibaren tenkit yazılarında yazar ve şairlere yol göstermiş, sağlam bir üslûp kurmanın önemine değinmiştir. Tenkit yazılarından takip ettiğimiz kadarıyla inkılâp edebiyatı *Yücel* münevverlerinin istediği noktaya ulaşamasa da döneminde edebiyat tarihi içinde bir alan açmaya çalışmıştır. İnkılâp edebiyatının istenilen seviyeye ulaşamamasında sanat ve edebiyat çevrelerine yönelik dayatmacı anlayışın payı olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aziz, M. (1935). Seneler. *Yücel*, 2, 31-32.
- Burian, O. (1936). İki nesirci. *Yücel*, III(18), 253-254.
- Burian, O. (1936). Sanat ve iyman. *Yücel*, IV(22), 126-127.
- Burian, O. (1936). Shakespeare’i Türkçeleştirmek. *Yücel*, IV(19), 24-27.
- Burian, O. (1937). Tagore’u Türkçeleştirmek. *Yücel*, IV(24), 218-221.
- Burian, O. (1937). Yeni Halide Edip. *Yücel*, VI(31), 20-24.
- Çağlar, B. K. (1935). Biz varız... san’atta da yeni bir Ankara kuracağız... *Yücel*, II(8), 72-73.
- Çağlar, B. K. (1936). Sanat ve iyman. *Yücel*, IV(23), 161-162.
- Çalışkan, S. (2023). *Kadro dergisinden ekşi sözlüğe kolektif bellekte Osmanlı imparatorluğu*. (Tez No. 839553) [Yayımlanmamış doktora tezi, Hacı Bayram Veli Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Çıkla, S. (2004). İnkılâp edebiyatı. *Hece [Hayat-Edebiyat-Siyaset Özel Sayısı]*, 90/91/92, 435-441.
- Doğan, M. C. (2008). "Yücel" dergisinin fikrî ve edebî tahlili. *Gazi Türkiyat*, 1(3), 97-115.
- Ercilesun, B. (2018). *Servet-i fünun’da edebî tenkit*. Akçağ Yayınları.
- Ergen, K. (1935). Yarın turan benimdir. *Yücel*, I(3), 42-43.
- Ertem, S. (1933). İnkılâpçı sanat, geri sanat. *Varlık*, 4, 50.
- Eskin, Ş. (2023). *İnkılâp edebiyatı*. Dergâh Yayınları.
- Kepenek, M. S. (1935). Akşam yıldızı. *Yücel*, I(4), 21.
- Kepenek, M. S. (1935). Alevsiz ışık. *Yücel*, I(5), 23.
- Kepenek, M. S. (1935). Bu da benim sesim. *Yücel*, II(7), 26-27.
- Körükçü M. M. (1936). Ankara sanatı. *Yücel*, IV(19), 1.
- Kepenek, M. S. (1936). Ergenekondan doğan güneş. *Yücel*, II(11), 196-197.
- Körükçü M. M. (1937). Kuyucaklı Yusuf. *Yücel*, V(28), 150-151.
- Nami, K. (1933). İnkılâp edebiyatı. *Varlık*, 1, 3.

Nabi, Y. (1933). Varlık ne için çıkıyor. *Varlık*, 1, 16.

Tolun, H. (1936). Bir psikoloji tercümesi. *Yücel*, IV(22), 149-151.

Tolun, H. (1937). Bir mütercime açık mektup. *Yücel*, IV(24), 221-223.

Torun, E. (2004). Yücel dergisi ve dergi etrafında gelişen edebî faaliyetler (Tez No. 144857) [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=9zwDH3BDI81I8I4sww5FVw&no=kyn4LOBfIuXIEKLJ4745kQ>

Türkeş, Ö. (2021). Kemalizm: Gündük bir edebiyat kanonu. İnsel, A. (Ed.), *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce II* (s. 425-430). İletişim Yayınları.

Yücel, H. A. (1937). Sanat ve İnkılâp. *Yücel*, V(27), 92-94.

Etik Kurul İzni

Bu çalışma için etik kurul izni gerekmemektedir. Yaşayan hiçbir canlı (insan ve hayvan) üzerinde araştırma yapılmamıştır. Makale Türk Dili ve Edebiyatı alanına aittir.

Çatışma Beyanı

Makalenin yazarları, bu çalışma ile ilgili herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması olmadığını ve yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmadığını beyan eder.

Destek ve Teşekkür

Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.
